

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/364
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.11.2023/38
Karar Numarası : 2023/884
Başvuran : H. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Osmaniye 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : Büyüktüysüz Mah. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi Doğu Girişi Yanı Bitişiği Toprakkale/Osmaniye

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın Kurumda düzenlenen eğitim, öğretim ve diğer faaliyetlere katılmasının engellendiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bireyselleşme, sosyalleşme ve eğitim hakkı kapsamında yaşamakta olduğu hak ihlallerine ilişkin olarak 15/6/2022 tarihinde Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanlığına başvurduğunu, bu başvurusuna herhangi bir cevap verilmediğini,

b. 4/7/2022 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığına başvurduğunu, Bakanlığın cevabıyla eğitim almak istediği kursların kursiyer sayısı dikkate alınmadan verilebilecek kurslar olduğunu öğrendiğini, bu bilgiyi edindikten sonra kurslara katılım talebinde bulunduğunu, Kurum idaresinin bu talepleri gerekçesiz bir şekilde reddettiğini,

c. 28/9/2022 tarihinde dilekçe ile resim kursuna katılmayı talep ettiğini, kendisine başvurusunun sıraya alındığının söylendiğini, oysa bu sıranın hangi kriterlerle oluşturulduğunun belli olmadığını, 17/10/2022 tarihinde konuyla ilgili Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne başvurduğunu, bu başvurusuna da herhangi bir cevap verilmediğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Osmaniye 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 23/3/2023 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın 15/6/2022 tarihinde Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanlığına göndermiş olduğu dilekçesinin, 28/9/2022 tarihinde Kurum resim kursuna katılmayı talep etmiş olduğu dilekçesinin ve 4/7/2022 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığına iadeli taahhütlü olarak göndermiş olduğu mektubunun bulunduğu, Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün 1/8/2022 tarihli yazıyla cevap verdiği, başvurana bu cevabi yazının 5/8/2022 tarihinde tebliğ edildiği ve talebinin mahallinde çözülmesi gerektiğinin bildirildiği,

b. Her ne kadar başvuran Eğitim Biriminin sıra ile kurslara kursiyer aldığını ve kendisinin de bu sıraya dahil edildiğini belirtmiş olsa da Eğitim Birimince düzenlenen 20/3/2023 tarihli rapora göre böyle bir uygulamanın

söz konusu olmadığı, düzenlenen kurs, eğitim ve kültürel faaliyetlere Kurumda iyi halli olarak bulunan suç ve ceza ayırımı yapılmadan bütün hükümlü tutuklarının katılımlarının kurum kapasitesi elverdiği ölçüde sağlanmasının hedeflendiği,

c. Kurs, eğitim ve kültürel faaliyetlere hangi tutuklu/hükümlülerin katılacağına Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin 28'inci maddesi uyarınca İdare ve Gözlem Kurulu tarafından belirlendiğinin, iyi hal vasıflarını taşımayan, disiplin cezası olan ve diğer hükümlü ve tutuklular ile uyum sorunu yaşayanlar, kendisine, diğer tutuklu/hükümlülere ve görevli personele zarar verme ihtimali olan tutuklu/hükümlülerin katılmasının uygun görülmediği,

ç. 5275 sayılı Kanun'un 25'inci maddesinde belirtilen hükümler ile İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 16/10/2018 tarihinde başvuran hakkında "Tehlikeli Hükümlü" grubunda yer aldığına ilişkin alınan karar uyarınca başvuranın Eğitim Birimi tarafından açılan kurslara katılmasının uygun görülmediği, hükümlünün Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yaşlı Bakım Bölümü ile Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Egzersiz ve Spor Bilimleri Bölümünde öğrenci olarak kayıt işlemlerinin yaptırıldığı ve bu kapsamda takip işleminin yürütüldüğü, ayrıca çeşitli spor etkinliklerine bireysel olarak katılımının sağlandığı, kalmış olduğu odada bulundurmaya üzere Kurum kantinde bulunan boncuk, ip ve tığ ile el işi yapmasına izin verildiği belirtilmiştir.

4. Başvurandan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Tutuklu/hükümlü Eğitim Gelişim Kartında yer alan basketbol kursu, spor turnuvası ve serbest spor etkinliklerine katılma talebi olmadığını,

b. Eğitim Gelişim Kartında yer alan bilgilerin gerçeği yansıtmadığını,

c. Kurumda tutulduğu süreç içerisinde yalnızca hat kursu ve resim kursuna katılma taleplerinin olduğunu fakat bu taleplerinin mesnetsiz gerekçelerle kabul edilmediğini ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükmüne bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre;

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Somut başvuru, başvuranın bireyselleşme, sosyalleşme ve eğitim hakkı kapsamında Kurumda düzenlenen eğitim, öğretim ve diğer faaliyetlere katılmasının engellendiği iddiasına ilişkindir. Yasalar uyarınca mahpuslara tanınan eğitim hakkının sınırlandırılması hususunda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin bir yükümlülük yüklenmediği gerekçesi ile idarenin sınırsız bir takdir alanı olduğundan bahsedilemeyeceğini ifade eden Anayasa Mahkemesi, bununla birlikte ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçlarının göz önünde tutulması gerektiğini zira tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmalarının bu hakların onlar için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı şeklinde de yorumlanamayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla anılan kararda, eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımın ceza infaz kurumunun imkânları çerçevesinde tanınması hâlinde bu katılımın ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonuçları çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir (AYM, *Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri*, B. No: 2013/583, 10/12/2014, para. 73).

11. Başvuranın Kurumda düzenlenen eğitim, öğretim ve diğer faaliyetlere katılmasının engellendiği iddiasına karşılık; muhatap Kurum tarafından ilgili mevzuat gereği açılması planlanan kursların Eğitim Kurulu kararı ile kursa katılacak mahpusların ise İdare ve Gözlem Kurulunun kararı ile belirlendiği, Kurumdaki kurs faaliyetlerinden faydalanma konularına ilişkin olarak güvenlik bakımından tehlike yaratmayacak şekilde kurumun fiziki yapısı, kapasitesi ve mahpusların suç profili gibi hususların dikkate alınarak planlama yapıldığı, "Tehlikeli Hükümlü" grubunda yer aldığına ilişkin İdare ve Gözlem Kurulu kararı bulunan hükümlü H.A.'nın Eğitim Birimi tarafından açılan kurslara katılmasının uygun olmadığı, hükümlünün Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yaşlı Bakım Bölümü ile Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Egzersiz ve Spor Bilimleri Bölümünde öğrenci olarak kayıt işlemlerinin yaptırıldığı ve bu kapsamda takip işleminin yürütüldüğü, ayrıca çeşitli spor etkinliklerine bireysel olarak katılımının sağlandığı, başvuranın iddia ettiği üzere kendisine herhangi bir ayrımcılık veya Kurumda uygulanan eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılımının engellenmesinin söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

12. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Beden eğitimi*" başlıklı 87'nci maddesine göre;

"(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır.

(2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler."

13. 5275 sayılı Kanun'un "*Kütüphane ve kurslardan yararlanma*" başlıklı 88'inci maddesine göre;

"Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir."

14. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan 22/1/2007 tarihli ve

45/1 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin "Ortak Etkinlikler" başlıklı 3'üncü bölümünün 1'inci ve 13'üncü maddelerine göre;

"(1) Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenli kurumlara ile diğer kurumların yüksek güvenli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.

(...)

(13) Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam on saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır."

15. Yukarıda yer alan mevzuat çerçevesinde yapılan değerlendirmede; başvurunun konusunu oluşturan başvuranın tutulduğu Ceza İnfaz Kurumunda bireyselleşme, sosyalleşme ve eğitim kapsamında düzenlenen bazı faaliyetlere başvuranın "Tehlikeli Hükümlü" statüsünde yer alması sebebiyle katılmasının uygun görülmediği, bununla birlikte başvuranın kendi durumuna uygun olan diğer eğitim, öğretim ve iyileştirme faaliyetlerinden yararlanabildiği, ilgili uygulamaların kanunlara ve kanunların tanıdığı takdir yetkisine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

16. Açıklanan nedenlerle, 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında ihlal bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/11/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye